

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 22
2513 AA DEN HAAG

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**
Directie Energiemarkt en
Innovatie

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Datum 21 maart 2018
Betreft Antwoorden op gestelde vragen dd. 30 januari jl. naar aanleiding van
de brief inzake Energierekening huishoudens

Ons kenmerk
DGETM-EI / 18026210

Uw kenmerk
161865.11u

Geachte Voorzitter,

Ik ontving aanvullende vragen vanuit uw Kamer met dagtekening 30 januari jl. naar aanleiding van de brief inzake de Energierekening voor huishoudens die ik op 18 december 2017 verstuurd¹. U treft hierbij de antwoorden op de gestelde vragen van de leden van de fracties van de SP, GroenLinks, en de Partij voor de Dieren aan. Een afschrift van deze brief stuur ik naar de Voorzitter van de Tweede Kamer.

De leden van de fractie van de SP stelden dat het volgens hen bekend is dat juist mensen met de laagste inkomens in de goedkoopste huizen wonen, waarvan de kwaliteit wat betreft energiebesparing niet altijd de beste is. Deze leden verwachten daarom dat de energierekening voor deze huishoudens (relatief) het hoogst is. Ook ligt het volgens deze leden voor de hand dat veel ouderen en anderen die om welke reden dan ook veel thuis zijn, hun huis de hele dag warm moeten houden en dus het meeste betalen. Hoe berekent u de kosten, zo vroegen deze leden zich af.

Ik begrijp de vooronderstelling van de leden van de SP. Tegelijk moet worden bedacht dat een eenduidig beeld ten aanzien van de woonsituatie van huishoudens met lagere inkomens niet bekend is. Er zullen huishoudens zijn die in slecht geïsoleerde woningen wonen. Er zijn echter ook huishoudens die in maximaal geïsoleerde sociale huurwoningen wonen. Dit heterogene beeld doet zich voor zowel tussen als binnen inkomensgroepen. In de Nationale Energieverkenning (NEV) wordt jaarlijks inzicht gegeven in de ontwikkeling van de gemiddelde energierekening van huishoudens in Nederland. Daarmee vormt de NEV voor mij de jaarlijkse feitenbasis. Ik heb het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) verzocht om vanaf de NEV 2018 ook inzicht te geven in de gemiddelde energierekening voor specifieke inkomensgroepen. Het PBL en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) bekijken op dit moment op welke wijze dit op statistisch verantwoorde wijze mogelijk is.

In relatieve zin dragen huishoudens met lage inkomens in het algemeen meer bij dan andere inkomensgroepen, aangezien de lasten gerelateerd worden aan het netto besteedbare inkomen. Dit is overigens niet exclusief het geval voor de ODE

¹ Eerste Kamer, kamerstukken 2017-2018, 34 762, D

en de energiebelasting maar geldt in den brede voor alle consumptieve uitgaven die huishoudens doen.

Deze leden vroegen tevens hoe de bewering is hard te maken dat de koopkracht van iedereen verbetert, ook met inachtneming van zowel de oplopende opslag duurzame energie (ODE) als de maatregelen in de sfeer van de energiebelasting. Het Centraal Planbureau heeft in de doorrekening van het Regeerakkoord ook de resulterende koopkrachtontwikkeling in kaart gebracht. In die berekening houdt het CPB integraal rekening met de verhogingen van de ODE en de energiebelasting alsmede met de lastenverlichtende maatregelen in de sfeer van de inkomstenbelasting. Uit dat beeld komt naar voren dat alle inkomensgroepen er per saldo op vooruit gaan.

De leden van de SP-fractie lazen in mijn brief dat het principe dat de vervuiler betaalt, leidend is. Tegelijk kunnen concurrentienadelen voor Nederlandse bedrijven optreden. Daarom is in de ODE en in de energiebelasting tevens gekozen voor een degressieve tariefstructuur. Deze leden vroegen of de vervuiler hiermee betaalt tot een bepaald maximum en of een bijdrage aan energiebesparing dan wel wordt bereikt.

Ik bedoel niet te zeggen dat de vervuiler tot een bepaalde grens bijdraagt. Ik houd echter wel rekening met de concurrentiepositie van bedrijven in Nederland. Overigens zijn met bedrijven – los van de hoogte van de belastingheffing - aparte afspraken van kracht via de bestaande meerjarenafspraken en de extra energiebesparingsmaatregelen die in het Energieakkoord zijn getroffen om energiebesparing te bevorderen. Via die weg wordt dus juist extra energiebesparing gestimuleerd. Daarbij moet men zich ook bedenken dat bedrijven voor het realiseren van deze afspraken gedwongen extra kosten moeten maken.

De leden van de fractie van GroenLinks constateerden na raadpleging van de zogenoemde Startnota en de doorrekening van het Regeerakkoord door het Centraal Planbureau dat de extra lasten van vergroening zwaarder bij de burgers terechtkomen dan bij de bedrijven. Deze leden vroegen om een reactie op de daarin opgenomen cijfers.

Uit zowel de doorrekening van het Centraal Planbureau als uit de zogenoemde Startnota blijkt dat het totale pakket aan vergroeningsmaatregelen € 1,4 miljard bedraagt in 2021. Deze maatregelen slaan voor ongeveer 60% neer bij huishoudens. Daartegenover staat in het Regeerakkoord een forsere lastenverlichting voor huishoudens dan voor bedrijven. Overigens worden de lasten die samenhangen met de opslag duurzame energie voor 50% aan huishoudens en voor 50% aan bedrijven toebedeeld.

De leden van de GroenLinks-fractie vroegen zich af of de verhoging van de ODE vanaf 2020 in de gemiddelde energierekening wel apart mag worden meegerekend. Naar de mening van deze leden is dit niet juist omdat deze verhoging al in het basispakket zit en derhalve niet meegerekend mag worden bij de effecten van het Regeerakkoord.

In het Regeerakkoord is voorzien in een extra uitgavenstijging van de SDE+-regeling in 2020 en 2021 met € 103 miljoen in 2020 en € 368 mln in 2021. Deze mutatie was nog niet in het basispakket opgenomen. De ODE die de budgettaire dekking geeft aan de uitgaven voor de SDE+ wordt dientengevolge als uitvloeisel van deze extra uitgaven in het Regeerakkoord dus ook verhoogd. Het PBL had bij het opstellen van de gemiddelde energierekening van huishoudens met deze extra verhoging nog geen rekening gehouden. Dientengevolge is het dus – anders dan deze leden dachten – terecht dat deze extra verhoging van de ODE in het geactualiseerde beeld van de energierekening is opgenomen.

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren zijn van mening dat de lasten tussen huishoudens en bedrijven niet eerlijk worden verdeeld. Grootverbruikers betalen per kuub gas of per kilowattuur veel minder heffing dan huishoudens, aldus deze leden. Er wordt volgens deze leden hiermee onvoldoende uitgegaan van het principe 'de vervuiler betaalt'. Op welke manier kunnen de lasten eerlijk worden verdeeld, zo vroegen deze leden.

Bij de verdeling van de lasten tussen huishoudens en bedrijven wordt thans uitgegaan van 50% lasten bij huishoudens en 50% bij bedrijven. Hierbij worden de koopkrachtgevolgen voor huishoudens afgewogen tegen de lastenontwikkeling bij bedrijven. Deze lastenverdeling sluit overigens aan bij de verdeling van lasten in de energiebelasting. Voor mij staat het adagium "de vervuiler betaalt" voorop maar ik dien ook rekening te houden met de negatieve economische gevolgen voor het op de export gerichte bedrijfsleven.

Er zijn uiteraard mogelijkheden om de lasten tussen huishoudens en bedrijven op een andere manier te verdelen. Via de huidige tariefstructuur in zowel de energiebelasting als de ODE kan direct worden gestuurd op een gewenste bijdrage van huishoudens en bedrijven. Ook de huidige degressieve tariefstructuur wordt door sommigen ter discussie gesteld om de lasten op alternatieve wijze te verdelen. Vermindering van deze degressieve tariefstructuur verdeelt de lasten op een andere wijze tussen het MKB en het grootbedrijf.

Daarbij moet niet uit het oog worden verloren dat de directe lasten voor burgers en bedrijven kunnen worden gestuurd op een gewenste procentuele lastenverdeling van de ODE en de energiebelasting, maar dat burgers indirect ook met hogere consumentenprijzen zullen worden geconfronteerd, voor zover bedrijven in staat zijn om de op hen drukkende lasten door te berekenen in hun afzetprijzen.

Ik ben van mening dat bij aanpassingen in de directe lastenverdeling tussen burgers en bedrijven de nodige zorgvuldigheid op zijn plaats is. De ruimte in Nederland om eventueel de tarieven voor grootverbruikers in de energiebelasting of de ODE te verhogen, is afhankelijk van de eindverbruikersprijzen die vergelijkbare bedrijven met een fors energiegebruik in het buitenland betalen. Een dergelijk vergelijking is enige jaren geleden op verzoek van de voormalige minister van Economische Zaken gedaan. Ik heb opdracht gegeven deze vergelijking te actualiseren, conform mijn toezegging daartoe aan de Tweede Kamer.

De leden constateerden dat de focus bij het belasten van energie momenteel grotendeels bij de afnemers van energie ligt. Het principe 'de vervuiler betaalt' zou eveneens op de producent van toepassing kunnen zijn, waardoor de producent gestimuleerd wordt de energie die hij verkoopt te verduurzamen, zo redeneerden deze leden. De leden vroegen of ook gedacht wordt aan deze mogelijkheid.

Dit is het geval. In het Regeerakkoord wordt een CO₂-bodemprijs voor de energiesector geïntroduceerd. Deze loopt op van € 18 per ton CO₂ in 2020 naar € 43 per ton CO₂ in 2030.

Eric Wiebes
Minister van Economische Zaken en Klimaat